

BIBEL

Svenska Bibelsällskapets tidning 3/2011

Det gudomliga bröt igenom Sid 4-5

Bibeln i skolan och den
nya läroplanen. Går de att
förena?

Sid

6-7

Den svenska bibeln kommer
från Tyskland.

Sid

8

Gick Jesus i skolan?

Sid

10-11

Aktuella nyheter från Bibel-
butikén.

Sid

14

Stödförsamling

Antalet stödförsamlingar behöver öka i stället för att minska! Nu är vi cirka 410 stycken, men borde bli över 500 det närmaste året! Ta upp frågan i församlingen, läs mer på vår hemsida eller beställ folder! Välkommen med!

Besök i församlingar

Bibelsällskapets medarbetare kommer gärna på besök i församlingar och medarbetargrupper för information om bibel- och översättningsarbete. Hör av dig till Krister Andersson, krister@bibeln.se.

Ny översättning i Norge

I oktober lanserar Norska Bibelsällskapet en helt ny översättning av Bibeln på såväl bokmål som nynorsk. Det har tagit tio år och en kostnad på cirka 30 miljoner norska kronor att ta fram översättningen. Mottagandet av den nya översättningen kommer att firas i Oslo domkyrka den 19 oktober i närvaro av bland andra det norska kungaparet.

Bokmässan

Bibelsällskapet besöker även i år Bok och biblioteksässan i Göteborg. Årets utställning utgår från ordspråksboken och Bibeln i skolan. Monter B01:24.

Välkommen Lotta

Foto: Jonas Nimmersjö

Bibelsällskapet hälsar Lotta Ring välkommen som ny insamlings- och informationsansvarig fr. o m den 1 oktober. Lotta har under drygt 20 år arbetat med insamling och journalistik på EFS kansli i Uppsala. Med sin breda erfarenhet och djupa engagemang ges Lotta nu en viktig roll i uppdraget att göra Bibeln än mer spridd och använd.

Tack Torbjörn

Bibelsällskapet säger ett stort och varmt tack till Torbjörn Stolpe som efter uppnådd pensionsålder den 1 oktober avslutar sin tjänst som ansvarig rör insamling och information. Under Torbjörns ledning har många goda idéer till aktivt bibelarbete utvecklats och genomförts. Bibelåret 2010, ny logotype och nytt namn, form och layout på tidningen BIBEL är något av allt det goda som utvecklats under dessa år. Vårt varma tack till Torbjörn Stolpe innefattar även önskan om Guds välsignelse i nya uppgifter som väntar.

BIBELLÄSNING FÖRÄNDRAR

Att regelbunden bibelläsning för något gott med sig vet många. Det är så kallad empirisk bevisning baserad på vars och ens erfarenhet. Men att det vetenskapligt skulle gå att bevisa är kanske mindre känt.

I en amerikansk undersökning, Baylor Religion Survey, Wave II från 2007, presenterad av tidningen Dagen, hävdas bl a att man tydligt kan notera att alla påverkas av regelbunden bibelläsning, oavsett om man anser sig vara bokstavstroende eller inte. Och forskaren Aaron Franzen skriver: - Jag är faktiskt lite förvånad över resultatet som visar att bibelläsning gör människor mer medvetna om problem rörande fattigdom, miljöförstöring och medborgerliga rättigheter.

”*Bibelläsning gör människor mer medvetna om problem*”

Vi är nog många som läser Bibeln regelbundet för att vi vill påverkas av den. Om det nu är så att vi blir allt ivrigare motståndare till dödsstraff, mer miljömedvetna, växer i insikt om att vetenskap och religion inte behöver motsäga varandra och att social och ekonomisk rättvisa är viktigt – ja då är det ett oavvisligt plus. Enligt undersökningen blir alltså bibelläsare med tiden mindre egoistiska och ensidiga.

Samtidigt visar en annan undersökning från SOM-institutet i Göteborg från 2010 att nära halva svenska folket säger att de tror på Gud och att en femtedel ber regelbundet. Undersökningen visar även att 40 procent av dem som tror på Gud inte varit på en gudstjänst eller ett möte någon gång under det senaste året. Och som tidningen Sändaren skriver: ”Det finns alltså en stor grupp svenskar som säger att de tror på Gud men varken ber eller deltar i gudstjänster”.

Enligt siffror vi i dagarna fått från de svenska förlagen gällande bibelförsäljningen har den under 2010 minskat från cirka 60 000 ex till cirka 50 000 ex.

I avkristningens tid växer behoven att hjälpa varandra att (åter)upptäcka Bibeln. Pekbibeln, barnbiblar, tecknade bibelserier, bibelspel på nätet, rollspel med Bibelns texter och personligheter, Bibeln som appar i mobiltelefoner eller i andra lättillgängliga format för datorer är bara några av de upptäcksfält som finns för meningssökande medmänniskor.

Bibelsällskapets uppgift är långt ifrån avslutad. Kanske är det rent av så att vi står i början av den verkligt stora tidsperioden för bibelläsning i vårt eget land.

Krister Andersson
Generalsekreterare

BIBEL
SÄLLSKAPET

Om Svenska Bibelsällskapet

Bibelsällskapet arbetar för att Bibeln ska översättas, spridas och användas. Vi är en del av världens största bibelrörelse UBS, United Bible Societies. Vi arbetar tillsammans med 146 andra Bibelsällskap för att göra världens mest lästa bok ännu mer känd och spridd.

Besöksadress:
Bangårdsgatan 4 A
Tfn 018-18 63 30
Fax 018-18 63 31
E-post info@bibeln.se
www.bibeln.se
www.bibelsallskapet.se
www.bibelbutiken.se
Pg 90 06 26-3
Bg 900-6263
Org.nr: 802000-3292

Tidningen BIBEL ges ut av
Svenska Bibelsällskapet

Ansvarig utgivare
Krister Andersson

Redaktör
Torbjörn Stolpe

Grafisk form
Olof Brandt

Tryck
Lenanders Grafiska, Kalmar

VAR INTE RÄDD – DET ÄR JAG

Text: Torbjörn Stolpe
Foto: Olof Brandt

Var inte rädd, det är jag. Det var med de orden allting började. Det nya livet för Maria Küchen, välkänd författare, poet och kulturarbetare. Det var 2003 och hon hade blivit inbjuden av Svenska kyrkan för att medverka i arbetet med tillägget till Svenska kyrkans psalmbok: Psalmer för 2000-talet.

- Jag sa nej. Jag var ju både okristen och orimmad.

Men projektledningen stod på sig.

- Men du kan väl vara med som bollplank och tala om för oss andra när vi är på fel väg.

Sagt och gjort. Hon åkte ner till Italien tillsammans med namn som Py Beckman, Mikael Wiehe, Ylva Eggehorn, Per Harling ”och en massa teologer”.

På plats handlade det om föreläsningar, samtal och en mycket kreativ verkstad, där man skulle skapa nya psalmer. Författarna och musikerna skrev texter, musik. Kollade med varandra, lät texter gå runt. Samtala, justera. Ibland skrev man bara för sig själv.

Så gick det på under hela veckan.

Och där växte någonting nytt fram inom Maria.

- Är det kanske så här att vara kristen församling, började hon fundera. I så fall är det inte så dumt. Min bild av kristna var att man skulle vara snäll, god och tråkig. Men det här var något annat.

Helt enkelt människor som samlas kring Gud. Man behöver faktiskt inte ens vara troende för att göra det. Och vilket gäng det här var som samlades kring Gud.

Hennes tankar började organisera sig i ett slags första steg på väg någonstans.

Och så kom det andra.

- Mitt i detta fick jag plötsligt höra orden ”vad inte rädd, det är jag”. Det gudomliga hade nog börjat bryta genom hos mig de här dagarna, och det var ju rätt skrämmande. Och då kom detta:. Var inte rädd. Det var som om en person stod bredvid mig, inte synlig men påtaglig, och sa orden. Till mig. Det var skrämmande tydligt.

De dök upp i en text som inspirerades av Bibeln.

En bok som Maria inte kände till något vidare. Mycket i den hade dittills framstått som bara obegripligt.

Maria Küchen kallar detta en Kristuserfarenhet, inte en upplevelse. Erfarenheten är mycket djupare.

- Jag skiljer mellan en ytlig gudsupplevelse, som kan vara en naturupplevelse

eller en musikupplevelse. Det har att göra med känslor som påverkar. Men en Gudserfarenhet är något mycket djupare.

Hon menar att den kräver mycket mer.

- Nu måste och ville jag läsa Bibeln.

Jag var tvungen att gå på djupet med den nya erfarenheten.

Hon fick ledtrådar av mer erfarna bibelläsare. Till exempel att Bibeln ska man inte läsa ensam, utan helst tillsammans med andra.

- Jag ser Bibeln som en skog som man måste orientera sig i, gärna ha en vägvisare. Bibeln är inte en park som är tillrättalagd.

Och så lärde hon sig av en bibelerfaren klostersisters att ”Bibeln är inte en helig skrift, utan en skrift om heliga ting”. Att dyrka Bibeln som helig skrift är faktiskt avgudadyrkan.

Men sådana goda råd i kappsäcken började Maria Küchen arbeta med Bibeln.

- Först läste jag evangelierna. Gång på gång, och där började något utkristalliseras. Jag upptäckte Jesus i texterna när

Mamma! Var är du? Det mörknar mellan träden. Skuggor i skogen. Jag hittar inte hem. Vägen och ljuset försvinner som ett rop i vind. Gud! Var är du? Du måste ta mig hem.

Mamma. Jag hör dig. Du svarar inne i mig nu. Skuggor i skogen. De skrämmer mig inte. Ljuset och vägen försvinner aldrig där du är. Gud! Jag ser dig! Du kommer till mig nu.

Psalms 850 ut Psalmer i 2000-talet.

han var mer människa än Gud. Han är ju både ock, men för mig blev människan Jesus en väg in.

Först retade hon sig på Jesus när han besöker Marta och Maria, där Marta håller på och fixar i hushållet medan Maria sitter vid Jesu fötter och lyssnar.

- Och sedan är det Marta som gör fel i Jesu ögon! Allt borde ju vara tvärtom. Jesus skulle hjälpa till i hushållet, förstås. Inte särskilt gudomligt att inte fatta det!

Och så den gången när Jesus förbannar ett stackars fikonsträd.

- Vad hade trädet gjort för ont. Ingenting. Det var ju dessutom fel årstid för frukter. Nej Jesus saknade nog lite blodsocker. Han hade ju varit ute i öknen och var trött och irriterad.

För Maria Küchen är detta tecken på att Jesus var både Gud och människa. Och dessutom en rätt vanlig människa men svagheter man kan känna igen sig i.

- Han har ju rätt kort stubin ibland, och i andra fall kan han vara självömkande

Men sen understryker hon också att Bibeln är en intertextuell plats, det gäller

att fatta spelet mellan texter i gamla och nya testamentet.

För att man ska ha full glädje av bibelläsningen ska man använda både hjärna och hjärta. Bibeln talar till båda. Det måste få bli ett samspel.

Nu har Maria vandrat den nya vägen under åtta år, och har börjat söka andliga övningar för sin dagliga träning.

Hon har funnit det i Paulus brev till Galaterna, kapitel fem, på slutet ”Men andens frukter är kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trofasthet, ödmjukhet och självbehärskning. Mot sådant vänder sig inte lagen”.

- Den texten är utgångspunkt för min träning i vardagen. Jag försöker testa den överallt. Till exempel på ICA, där man kan bli stående i kön vid kassan då någon äldre tant står och plockar med sina rabattkuponger. Då är det lätt att tankarna kommer igång. Att hon ska stå i vägen för mig som är ung och produktiv.

Då är det utmärkt att öva på ”tålmod”, och inse att jag snart är gammal själv.

Där, i Italien 2003, skrev Maria Küchen faktiskt en psalm under mötet.

- Det var egentligen mycket dramatiskt. Jag skrev i ett chocktillstånd. Skrivandet hade sin grund i en utmanande, uppfordrande livssmärta. Det hade ju hänt så mycket. Så jag skrev och justerade, hade fått en melodi. Till slut vågade jag lämna texten till min musiker Gunnel.

Gunnel satte sig vid pianot och sjöng texten. Och så kommenterade hon:

- Den är mycket fin, men jag undrar om det är en psalm.

Men de övriga i gruppen tyckte tydligen det, för nu står den med i Psalmer i 2000-talet”. Den blev dock lite omdiskuterad. Gud som mamma och så. Och orimmad.

- Men jag har fått god respons från rätt många medelålders damer. De gillar tydligen tanken.

BIBELN I SKOLAN

Har Bibelns berättelser någon plats i den moderna skolan?

Text och foto: Olof Brandt

Sedan flera år tillbaka arbetar Bibelsällskapet med Bibeläventyret som på ett levande sätt återberättar Bibelns berättelser för barn i årskurs fyra och fem. På många orter finns mycket utvecklade samarbeten mellan kyrkor och skolor. Är detta hotat i och med nya läroplanerna och den nya skollagen som trädde i kraft denna sommar?

Nya riktlinjer för skolan

Sommaren 2011 trädde den nya skollagen i kraft och samtidigt har läroplanerna för hela grundskolan arbetats om för att utveckla skolan. I regeringens pressrelease kan man bland annat läsa om lärarbehörighet, tydligare regelverk för friskolor, disciplinära åtgärder mot stökiga elever och nytt betygssystem.

En viktig skillnad finns för friskolor och kommunala skolor och det är möjligheten till konfessionella inslag såsom bön och välsignelse av barnen. Man har förtydligat att i Undervisningen, den läroplanstiden, får inga sådana inslag förekomma. Det är alltså förbjudet i alla skolor att under läroplanstid ordna bön. Det som skiljer sig är dock den tid som kallas Utbildningen, den övriga tiden på skoldagen som raster, lunch och resor. Under denna tid har friskolor rätt att ha konfessionella inslag. Man kan alltså på en friskola ordna bön under raster. Detta är dock förbjudet i kommunala skolor där all tid, hela Utbildningen, ska vara fri från konfessionella inslag. Vad detta betyder för det viktiga diakonala arbete som många kyrkor gör i samarbete med skolorna återstår att se. Hur lagen exakt ska tolkas tycks vara en fråga för framtiden på denna punkt.

Fördjupning är välkommen

Claes-Göran Aggebo, undervisningsråd på skolverket säger att det som nu har satts på pränt mycket handlar om sådan praxis som sedan en tid redan använts. Att undervisningen ska vara icke-konfessionell och ”ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet” (skollagen kap 1:5) är inget nytt och har länge gällt i skolvärlden. Det har också länge varit praxis att det inte är något problem för skolan att samverka med det omkringliggande samhället såsom kyrkor. Nu är det tydligare i lagen att detta, om det sker på undervisningstid, ska vara icke-konfessionellt. Aggebo ser alltså inte några problem, utifrån ovan angivna paragraf, för en skola att bjuda in t ex en företrädare för ett samfund eller religiös organisation för att ge en fördjupning i sitt kompetensområde.

Lärarens uppgift är här central som sammanhållande pedagogiskt ansvarig och för att se till att de inbjudna inte går över de gränser som skollagen föreskriver.

Experter välkomna

Peter Ekman som jobbat med frågorna kring relationen mellan skola och kyrka på Sveriges Kristna råd menar att det

finns en del obesvarade frågor. De skarpa formuleringarna kring att inga konfessionella inslag får förekomma (skollagen kap 1:6) är lite motsägelsefullt mot att fördjupningsundervisning får förekomma från religiösa företrädare. ”En präst med prästskjorta kan det vara något annat än ett konfessionellt inslag, även om prästen inte ber, välsignar eller prediker?” frågar sig Peter. Hur lagen kommer att tolkas får med andra ord framtiden utvisa.

Det bästa man som kyrka kan göra är att läsa igenom de nya formuleringarna kring religionsundervisningen i läroplanen för att se var man kan erbjuda sin fördjupande expertis.

Fördjupning

För fördjupning i ämnet rekommenderar vi följande sidor:
www.bibelaventyret.se – här kan flera artiklar läsas i ämnet, bland annat hela intervjun med Peter Ekman från SKR. Klicka på nyfiken och läroplan.
www.skolverket.se
www.skolinspektionen.se
www.skr.org

Lärande med alla sinnen

Bibeläventyret är inte det enda materialet som används där alla sinnen aktiveras för att barn ska få närma sig Bibelns berättelser. I många församlingar inbjuds skolan varje år till vandringar vid jul och påsk.

I många år har Lotta Sundberg arbetat med Bibelvandringar i Kyrkan vid Brommaplan i Stockholm. Materialet som tidigare delvis givits ut har nu samlats och publicerats av Arguments förlag. Tillsammans är det 6 vandringar som alla genomförts bland andra genom skolkyrkan i Bromma under många år.

Lotta som arbetat med att få till en nytugivning av manuset hoppas att materialet ska uppmuntra fler församlingar att våga bjuda in skolorna till vandringar. Det stämmer dessutom väl med nya läroplanens mål för årskurs ett till tre att gå igenom de kristna traditionerna och dess ursprung.

Varje vandring ska vara så enkel att genomföra att komplicerad rekvisita inte ska vara ett krav. Daglediga församlingsmedlemmar och anställda ska enkelt kunna genomföra hela vandringen. Elevernas fantasi är det främsta redskapet. Genom vandringar får eleverna inte bara höra talas om berättelserna utan uppleva dem med alla sinnen.

Via Bibelforum står Lotta Sundberg gärna till förfogande när det gäller utbildning om hur man kan samarbeta med skolan, bl a rent praktiskt hur man genomför bibelvandringar. För mer info besök bibelsallskapet.se och klicka på använda Bibeln och Bibelforum.

Bilder nedan från en påskvandring i Kyrkan vid Brommaplan.

Från en lärares synvinkel

”Mycket genomarbetat och bra! Rörelser och mycket repetiton gör att kunskapen sitter, liksom drama och möjlighet för eleverna att delta.” Så sammanfattar Pyrola Norrby lärare på Pluggparadiset i Storvreta sina synpunkter på Bibeläventyret efter ett besök på vårterminen 2011.

Pyrola har varit lärare i 25 år och hade i våras en årskurs 4 som fick besök av Bibeläventyret genom Svenska kyrkan på orten. Detta var hennes första möte med Bibeläventyret i klassrummet och hon är mycket positiv till materialet och hur äventyret genomfördes. Hon tycker det passade väl in i läroplanen då det i det i så låga årskurser är en stark betoning på just kristendomen.

”Kollegorna är mycket positiva och vill följa upp nästa läsår med femmorna”. Pyrola har även varit noga med att informera såväl rektor som föräldrar om att klassen skulle få besök utifrån. Eleverna

själva var efter besökt mycket positiva när de utvärderade och särskilt uttryckte det gillande kring att det var omväxlande med mycket delaktighet.

Ett Bibeläventyr kan läggas upp på flera sätt men vanligast är att man delar upp de 4,5 timmarna på flera tillfällen med någon vecka emellan. För Pyrola var detta inget problem. I och med att hon dessutom berört kristendomen en del innan besöket så ansåg hon att läroplanens mål kring kristendomen och dess berättelser var uppfyllda efter besöket.

Jul- och påskvandringar utgiven av Arguments förlag.

BIBELN FRÅN A TILL Ö

Här inleder vi i BIBEL en helt ny serie där vi försöker ge klarhet kring några av de vanligare frågorna som kommer in angående bibelöversättning.

Text: Christer Åsberg

Psaltaren 84:5-8 2000

Lyckliga de som bor i ditt hus och alltid kan sjunga ditt lov. Lyckliga de som har sin styrka i dig, de som gärna drar upp till templet. När de går genom Bakaträdens dal blir den en flödande källa, höstregnet fyller den med välsignelse. De går genom port efter port, tills de möter Gud på Sion.

1917

Saliga äro de som bo i ditt hus; de lova dig beständigt. Sela. Saliga äro de människor som i dig hava sin starkhet, de vilkas håg står till dina vägar. När de vandra genom Tåredalen, göra de den rik på källor, och höstregnet höljer den med välsignelser. De gå från kraft till kraft; så träda de fram inför Gud på Sion.

Jag deltog i bibelkommissionens arbete med Bibel 2000 från de första förberedelserna 1971 till den sista utgåvan 2001. Därför får jag ofta stå till svars. Det kan vara allt från nyfikna frågor till aggressiva påhopp. Ibland gäller det språk och stil i stort, ibland några få särskilt kända eller känsliga ställen.

Psaltaren 84:5-8

Den första typen av frågor kan illustreras av några psaltarverser, Ps 84:5–8. Att ”beständigt” har blivit ”alltid” är förstas en ren svenskfråga. Men ”lyckliga” i stället för ”saliga” beror på att ordet i Gamla testamentet har en mer inomvärldslig syftning är motsvarigheten i Nya testamentet.

Det kan hända att ord och uttryck i grundtexten förut har översatts felaktigt eller missvisande. Hebreiskans *baka* (ett träd) betyder inte ”gråt” men orden påminner om varann. Det ledde till den tvivelaktiga återgivningen ”Tåredalen” (ännu tidigare ”Jämmerdalen”). Satsen ”vilkas håg står till dina vägar” har

ersatts med ”som gärna drar upp till templet”. Originalet har inte det vanliga ord för väg, som ofta betyder ”tänkesätt”. Här är vägen konkret och innebörden är att det handlar om en procession.

Ibland har översättarna nu läst en annan grundtext än föregångarna. Därför står det ”port efter port”, inte ”kraft till kraft”.

Ordet ”sela” saknas i Bibel 2000. Ingen vet exakt vad ”sela” betyder. Man tror att det är en musikteknisk angivelse av typen crescendo. Ett sådant ord skulle man aldrig trycka i en textutgåva av t.ex. en opera, och vi har inte gjort det i Psaltaren heller.

Herrens välsignelse

Den andra typen av frågor kan gälla brödbönen i Fader vår, dödsskuggans dal i Ps 23, gudsvinden i skapelseberättelsen och ytterligare något. Ett sådant ställe är den aronitiska välsignelsen i 4 Mos 6:24–26.

Att ”bevara” ersatts med ”beskydda” och att ”vara nådig” blivit ”visa dig nåd” kan väl de flesta acceptera. Kanske

också att ”frid” har blivit ”fred”. Men många protesterar mot att konjunktiven ”välsigne” har ersatts med indikativen ”välsignar”. Man menar att det handlar om en önskan, ”välsignelsen är ju en bön”, och att den hebreiska verbformen jussiv är en önskeform. Den måste då återges med den svenska önskeformen konjunktiv (som här då bör kallas för optativ) eller med en omskrivning, ”Må Herren välsigna dig”.

Men den kritiken bygger på en missuppfattning. Jussiven är inte en önskeform utan en viljeform. En viljeakt är naturligtvis ofta en önskan, men den kan också vara vad som i teologiskt språkbruk kallas ”tillsägelse”. Sammanhanget avgör. Välsignelsen handlar i 4 Mos inte om att prästen ska leda i bön utan om vad han ska säga när han förmedlar Herrens välsignelse till församlingen.

Det är precis samma tolkning som kommer till uttryck i vår gudstjänsttradition. Prästen vänder sig mot församlingen och uppmanar att ta emot Guds välsignelse. Han vänder sig inte mot

altaret för att på församlingens vägnar be om välsignelse. Prästen är ett språk-rör för Gud.

Och Herren önskar oss inte sin välsignelse utan tilldelar oss den. I äldre tid kunde en svensk konjunktiv innefatta en sådan ”tillsägelse”. I dagens svenska kar konjunktiven inskränkts till en önskeform och har därför nu ersatts med indikativ. ”Herren välsignar dig” kan jämföras med när prästen på Herrens uppdrag säger ”Dina synder är dig förlättna”, inte ”Må Herren förlåta dig dina synder”.

Men i andra sammanhang kan samma hebreiska fras tolkas som en önskan. När skördefolket säger ”Herren välsigne dig” (eller ”Må Herren välsigna dig”) till sin husbonde Boas (Rut 2:4) så uttrycker de en förhoppning, önskan eller rentav en bön om att Herren ska välsigna Boas. Men skördefolket gör givetvis inte anspråk på att på Herrens vägnar ”tillsäga” Boas Herrens välsignelse. Likaså kan en svensk församling vilja avsluta en kvällsandakt med att i böneform önska sig Herrens välsignelse. Och då passar det att prästen säger ”Herren välsigne er” eller ”Må Herren välsigna er”.

Herrens välsignelse 2000

Herren välsignar dig och beskyddar dig. Herren låter sitt ansikte lysa mot dig och visar dig nåd. Herren vänder sitt ansikte till dig och ger dig sin fred.

1917

Herren välsigne dig och bevara dig. Herren låte sitt ansikte lysa över dig och och vare dig nådig. Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid.

ORDSPRÅKSBOKEN

Bibeln är full av vishet.

Kan du gissa vilka ordspråk som hör till bilden?

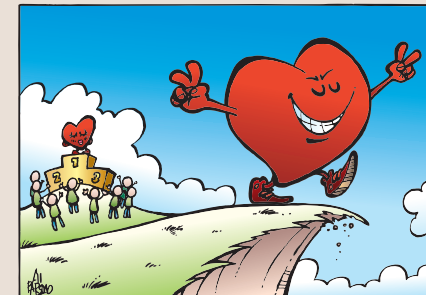
Svaret finner du på sida 15.

Bild: Anders Parsmo

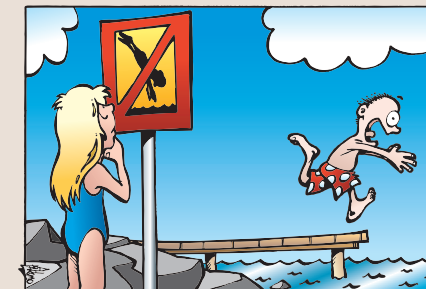
Text: Jonas Magnusson

a

b

c

1. Gå till myran, du late, se hur hon gör och bli vis. Ords 6:6
2. Rikt välsignad blir den rättfärdige, de ondas ord gömmer ofärd. Ords 10:6
3. De visa sparar sin kunskap, av däreus ord kommer strax fördärv. Ords 10:14
4. Den som lönar gott med ont, blir själv aldrig kvitt det onda. Ords 17:13
5. Dären tycker sig handla rätt; klok den som lyssnar på råd. Ords 12:15
6. Tanklösa ord kan sära som svärd, men den vises tal ger läkedom. Ords 12:18
7. Den förståndige döljer sin kunskap, dären skriker ut sin enfärd. Ords 12:23
8. Hjärtats högmod går före fall, ödmjukhet är vägen till ära. Ords 18:12
9. Förstånd gör en man fördragsam, han sätter en ära i att förlåta. Ords 19:11

Vill du ha fler?

Med hjälp utav 20 teckningarna vill vi ge dig en möjlighet att upptäcka Bibelns visdomsord utifrån Ord-språksboken. På ett enkelt och roligt sätt kan du snart lära dig 20 bibelord som är hämtade ur Bibel 2000. de kan användas vid bibelmemorering, inbjudan till goda samtal eller för grupper.

JESUS OCH HANS LÄRARE

Jesus lärde sig snickaryrket genom att i unga år vara med och arbeta. Bild från en rekonstruerad snickarverkstad i Nazareth village.

En pikant detalj i berättelsen är att Jesu mor Maria säger: ”Din *far* och jag har letat efter dig och varit mycket oroliga” (Luk 2:48). Alldeles oavsett hur man tolkar det, är det tydligt att den unge Jesus själv har andra lojaliteter: ”Visste ni inte att jag måste vara i min faders hus [...]?” Så står det faktiskt på grekiska. Det kan antingen uppfattas lokalt, dvs. ”i min faders hus”, eller ha ungefär följande innebörd: ”jag måste ägna mig åt min faders angelägheter”.

Thomas barndomsevangeliem

I de nytestamentliga apokryferna finns det flera berättelser om Jesu barndom. Enligt *Thomas barndomsevangeliem* (kanske från slutet av 100-talet) gör pojken Jesus flera spektakulära under och det omtalas också hur en viss lärare Sackeus säger till Josef: ”Du har en klok pojke. Han har förstånd. Lämna honom i mina händer så att han får lära sig bokstäverna...” (6:2). Men pojken Jesus sade: ”Du som inte ens förstår A till dess väsen, hur skall du kunna lära andra

Text: Mikael Winninge
Foto: Olof Brandt

I Nya testamentet finns det bara en berättelse som anknyter till Jesu barndom och uppväxt. Det är evangelisten Lukas berättelse om den tolvårige Jesus i templet (Luk 2:41–52). Hela berättelsen kan inte återges här, men en viktig utgångspunkt för berättelsens huvudpoäng är att ”pojken Jesus” stannade kvar i Jerusalems utan att föräldrarna visste om det” (Luk 2:43). Tre dagar senare fann de honom i templet, ”där han satt mitt bland lärarna och lyssnade och ställde frågor” (Luk 2:46). Lukas kommenterar: ”Alla som hörde honom häpnade över hans förstånd och de svar han gav” (Luk 2:47).

B?” (6:3) Pojkens sätt att svara och hans allegoriska utläggningar av bokstäverna knäckte Sackeus, som bad Josef ta hem honom igen: ”Jag kan inte uthärda hans stränga blick och ännu mindre hans genomträngande tal. Detta barn är inte jordiskt [...] Jag har strävat efter att få en lärjunge, och resultatet är att jag har fått en lärare” (7:2). Några år senare, när Jesus hade blivit åtta år, lämnade Josef honom till en annan lärare. Men då Jesus frågade honom om betydelsen av Alfa, blev läraren arg och slog honom i huvudet, varpå Jesus förbannade honom, så att han svimmade och föll till marken (14:1–3). Efter en tid tog en tredje lärare sig an pojken Jesus – dock med fruktan och farhågor. Det står att Jesus trädde in ”i skolhuset, fann en bok på skolbänken, tog den men läste inte de bokstäver som stod i den utan öppnade sin mun och talade i helig Ande och lärde de kringstående lagen” (15:2). Även denna gång slutade det med att Josef fick ta med sig pojken hem.

Det är uppenbart att *Thomas barndomsevangeliem* bygger på legendärt

material och till sin form i hög grad påminner om antika noveller. Lukas berättelse om den tolvårige Jesus i templet har inte samma spektakulära tendenser, men det är en öppen fråga var gränsen går mellan biografi och novell och mellan historia och legend.

Utbildning i antiken

Med utbredningen av den hellenistiska kulturen spred sig det antika bildningsidealet runt Medelhavet. Modern hade ansvaret för flickorna och småpojken. Fadern tog hand om de något äldre gossarna. Pojkarna fick oftast lära sig faderns yrke och välbärgade fäder såg till att deras söner fick lära sig att läsa och skriva. Vid sju års ålder kunde de få börja en sorts grundskola, där högläsning och utantillärning av antika texter var en betydande del. Förmågan att imitera och skriva av övades också. Vid ca 15 års ålder kunde unga aristokrater få gå i gymnasiet under 1–3 års tid. Förutom att mycket tid ägnades åt idrott och fysisk träning, stod inläringen av de antika författarnas texter i centrum.

Kanske lärde sig Jesus att läsa i synagogan. Bild från en rekonstruerad synagoga i Nazareth village.

Den etiska tillämpningen av texterna var ofta det viktigaste. Allegorisk utläggning av texter som *Iliaden* och *Odyssén* hörde också till utbildningen.

Även inom judendomen tog man intryck av de hellenistiska utbildningsmetoderna. Fäderna hade ett ansvar för att sönerna lärde sig delar av lagen utantill och att de också lärde sig faderns yrke. Framväxten av synagogan gick hand i hand med utvecklingen av ett slags skolväsende. Särskilt fariseerna verkar ha haft ambitionen att erbjuda utbildning åt så många pojkar som möjligt. Att läsa de heliga texterna och att memorera dem stod högt på agendan. Skriftlära kunde fungera som lärare i synagogan (jfr Matt 23:2).

Jesus som lärjunge

Det är väldigt svårt att veta vilken typ av utbildning och undervisning Jesus kan ha fått. Ifall han faktiskt lärde sig att läsa, kan han inte ha kommit från hur enkla förhållanden som helst. Förmodligen fick han i hemmet lära sig heliga texter utantill. Samtidigt fick han lära sig snickaryrket (Mark 6:3). Eftersom Jesus i debatter med sina meningsmotståndare verkar ha sagt ”Har ni inte läst...” (Mark 2:25; 12:10, 26), är det mycket som talar för att han själv kunde läsa. Att han å andra sidan inte hade någon ”högre”

utbildning är uppenbart av omgivningens reaktioner att döma: ”Hur kan han som inte har studerat vara så lärd?” (Joh 7:15)

En omständighet som lätt glöms bort är att Jesus faktiskt måste uppfattas som Johannes döparens lärjunge. Det är knappast någon tillfällighet att Lukas hoppar direkt från berättelsen om den tolvårige Jesus till Johannes döparens framträdande under femtonde året av kejsar Tiberius regering (ca 28 e Kr). Johannes var enligt Lukas prästson och hade som sådan säkert en grundlig utbildning. Jesus var tillsammans med Johannes en (längre) tid och verkar i hans efterföljd ha döpt människor (Joh 3:22–26). Inte undra på att den tidiga kyrkan hade svårt att förklara att lärjungen Jesus var större än Johannes (Matt 3:13–15).

Jesus som lärare

När Jesus uppträder i Galileen som en ny ”stjärna” – självständig i förhållande till Johannes döparen – skriver Lukas att ”ryktet om honom spred sig i hela trakten” och att ”han undervisade i deras synagogor” (Luk 4:14–15). Jesus undervisade alltså – och när han kom till Nasarets synagoga står det uttryckligen att ”han reste sig för att läsa, och man gav honom profeten Jesajas bok” (Luk 4:16–17).

Att Jesus verkligen kallades ”rabbi” är troligt, även om begreppet vid denna tid inte hade den tekniska innebörd som det senare fick (jämför den rabbiniska litteraturen). Det är ingen tvekan om att Jesus genom att tilltalas ”rabbi” betraktades som lärare på något sätt. Liksom Johannes döparen, samlade han lärjungar omkring sig och undervisade om teologiska frågor, bland annat i samband med gudstjänsten i synagogan.

I den framväxande kristna traditionen är det Jesus som är lärare och hans följeslagare lärjungar. ”Lärjungen är inte former än sin lärare och tjänaren inte former än sin herre. Lärjungen skall vara nöjd om han får det som sin lärare och tjänaren om han får det som sin herre. Om man har kallat husets herre för Beelsebul, kan då hans husfolk förvänta sig något bättre?” (Matt 10:24–25) Det går en martyriets röda tråd från Johannes döparen och Jesus till lärjungar i alla tider.

Lukas som författare

Vi började med berättelsen om den tolvårige Jesus i templet (Luk 2:41–52). Lukas poäng är att i berättelsens form säga någonting av teologiskt värde om vem Jesus är. Det är viktigt att jämföra Lukas författarskap med samtidens litterära konventioner. I en hellenistisk biografi framhölls ofta en berättelse från barndomen, som kunde belysa huvudpersonens karaktär och bevekelsegrunder som vuxen. Lukas får fram att Jesus fullgör sin faders uppdrag. Dessutom tillskriver han honom ära och heder, som annars bara en lång utbildning kunde ge, eftersom hans förstånd och vishet övergick de judiska lärarnas.

BIBELN KOMMER FRÅN TYSKLAND

Text: Christer Åsberg
Foto: Olof Brandt

Det tyska inflytandet på de första svenska bibelöversättningarna, NT 1526 och Gustav Vasabibeln 1541, var starkt. Det är inte så konstigt. Stockholm var i början av 1500-talet till stora delar en tysk stad.

När Olaus och Laurentius Petri överlämnade 1541-års bibelöversättning till Gustav Vasa hade de bildligt och bokstavligt talat Martin Luther i ryggen. Fresk i Uppsala Domkyrkas Vasaor av Johan Gustav Sandeberg, 1830-talet.

Men de svenska reformationsöversättarna, Laurentius Andreae och bröderna Olaus och Laurentius Petri, var förvånansvärt självständiga gentemot det tyska och lutherska inflytandet. Och det berodde på en grundläggande princip som de lärt sig just av den tyska reformationen: Bibeln ska vara trogen mot grundtexten och begriplig för gemene man.

Fast en hel del ord måste man låna från tyskan. Alldagliga ord som 'måste', 'fråga', 'arbete', 'ansikte', 'krubba'. Och ord för den andliga sfären som 'barmhärtig', 'bekänna', 'evig', 'församling', 'rättfärdig'. Sådana importör är eftervärlden tacksam för.

Det var inte bara bibelspråket, de lutherska tolkningarna och Luthers förord till olika bibeldelar som kom från Tyskland. Illustrationerna i Gustav Adolf-bibeln 1618 spreds under 1700-talet i form av träsnitt i s.k. figurbiblar men också genom en populär lärobok, Hübners Bibliska historier. Dalmålarnas bilder av Elie himmelfärd, Absalom

hängande i håret och andra bibliska scener har alltså tyska förebilder. Och när allmogekonsten blev omodern mättades folkets bildbehov av detaljrika tyska stålstick i 1800-talets bibelutgåvor.

Den bibelkommission som Gustav III tillsatte 1773 utnyttjade under sin långa verksamhet, man höll på till 1917, många tyska bibelauktoriteter. Exegeten J.D. Michaelis inspirerade till nytolkningar i det första skedet. Senare hämtade man från tyska teologer argument för den konservativt romantiska syn på bibelns språk som Johan Olof Wallin företrädde.

Under slutet av 1800-talet angrep Viktor Rydberg det förtyyskade bibelspråket. Särskilt ogillade han förstavelser som an-, be- och er-. Varför skriva 'beskydda' och 'bevisa' när man kan skriva 'skydda' och 'visa'? Rydbergs radikala krav på fornsvenska ord och former, som ofta var utdöda, väckte ingen anklag. Men hans språkrensning gjorde folk medvetna om hur färgat av tyska förebilder svenskt

skriftspråk faktiskt var. Kanske var det tack vare Rydberg som 1917 års bibelöversättning slapp påverkan från tyskan. Visst valde man 'beskåda' i stället för 'skåda', men det var för att framhäva en betydelsenys i svenskan.

När Bibeln 2000 tillkom var det tyska inflytandet på svensk kultur ett passerat stadium. Däremot kunde den senaste bibelkommissionen dra nytta av det gedigna arbete med textutgåvor och exegetiska kommentarer som gjordes i Tyskland. De svenska översättarna använde den hebreiska text till Gamla testamentet och den grekiska till det Nya som utgavs av det tyska bibelsällskapet. Och två tyska översättningar som gjordes samtidigt med Bibeln 2000 var till god hjälp i arbetet, dels den ekumeniska, lite försiktiga, Einheitsübersetzung, dels den fräcka och uppslagsrika Die gute Nachricht, med sina många ibland omöjliga men alltid lika stimulerande lösningar på knepiga översättningsproblem.

Detta är Bibelsällskapet

Svenska Bibelsällskapet arbetar för att Bibeln ska översättas, spridas och användas. Vi är en ideell förening som leds av en styrelse och ett huvudmannaråd.

Bibeln ska finnas för alla på ett språk man kan förstå och till ett pris man kan betala. Bibelsällskapets uppdrag är att översätta Bibeln samt göra den känd och använd. Vi lämnar principiellt tolkningsfrågorna till andra.

Svenska Bibelsällskapet är en del av världens största bibelrörelse United Bible Societies (UBS), med verksamhet i ca 200 länder.

I Sverige arbetar vi bland annat med flera översättningsprojekt, populärvetenskaplig bibelinformation, bokutgivning, konferenser, hemsidor, nya medier, bibelläsningsplaner, besök i församlingar, Bibeläventyret i skolan, samt försäljning av biblar och bibelmateriel både i butik och på Internet.

Internationellt arbetar vi genom UBS, med översättning, produktion, distribution och användning. Tillsammans med norska och finska bibelsällskapen deltar vi aktivt i arbetet med att översätta Bibelns texter till nordsamiska och sydsamiska. Vi arbetar även med "Good Samaritan"-projekt där vi med inspiration från den perspektivförändring som Bibeln ger stödjer det lokala arbetet i Afrika med att lindra den skada som HIV/Aids innebär. (www.ubs-goodsamaritan.org)

Vi behöver ditt/ert stöd

Som privatperson kan du bli medlem eller givare. Kontakta Bibelsällskapet så skickar vi mer information om till exempel autogiro, gratulationsgåvor och minnesgåvor. Vi behöver också kontaktpersoner och volontärer.

Som **församling** kan man engagera sig som stödförsamling eller ta upp kollekt. Vi samlar in alla gåvor till vårt 90-konto vilket betyder att Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI) kontrollerar att uppsatta normer för insamlingsorganisationer följs.

Huvudmän

Svenska Bibelsällskapets huvudmän: Adventistsamfundet, Frälsningsarmén, Evangeliska Frikyrkan, Katolska kyrkan i Sverige, Metodistkyrkan i Sverige, Pingströrelsen, Svenska Alliansmissionen, Svenska Baptistsamfundet, Svenska kyrkan med EFS, Svenska Missionskyrkan, Ekumeniska Rådet i Finland, Svenska Akademien, Vitterhetsakademien och skolväsendet.

Bibelsällskapets styrelse

Erik Aurelius (ordf.), Sten-Gunnar Hedin (v. ordf.), Jörgen Ericsson (skattmästare), Anders Blåberg, Ingvar Fogelqvist, Maria Hammarström, Stefan Holmström, Gunnel Jacobsson-Kritz, Christer Åsberg. Suppleanter: Christina Bexell, Jerker Blomqvist, Börje Hellmark.

Bibelfonden

Bibelfonden förvaltar royalty från Bibeln 2000 för kommande bibelöversättningar. Styrelsen är samma som Bibelsällskapets styrelse med några tillägg: Peter Eriksson (Kristna Bokförläggareföreningen), Pia Janné Nyberg (Svenska Förläggareföreningen) och Sören Ekström (repr. för Regeringen).

BIBEL

SÄLLSKAPET

Besöksadress:

Bangårdsgatan 4 A

Tfn 018-18 63 30

Fax 018-18 63 31

E-post info@bibeln.se

www.bibeln.se

www.bibelsallskapet.se

www.bibelbutiken.se

Pg 90 06 26-3

Bg 900-6263

Org.nr: 802000-3292

Krister Andersson, generalsekreterare
krister.andersson@bibeln.se,
018-18 63 33

Olof Brandt, nationell samordnare
Bibeläventyret
olof.brandt@bibeln.se
018-18 63 32

Aila Luotomäki, ansvarig Bibelbutiken
aila.luotomaki@bibeln.se,
018-18 63 39

Birgitta Nordlund, ekonomisekreterare
birgitta.nordlund@bibeln.se,
018-18 63 34

Lotta Ring information- och insamlingsansvarig
Lotta.ring@bibeln.se,
018-18 63 36

Johanna Widell, registeransvarig och assistent i Bibelbutiken
johanna.widell@bibeln.se
018-18 63 40

Mikael Winnige, översättningsdirektor
mikael.winnige@bibeln.se,
018-18 63 41

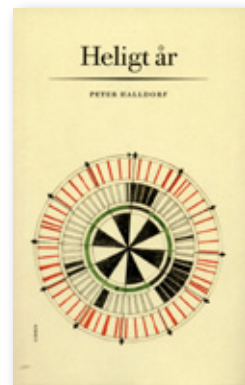
Bibeläventyret:

www.bibelaventyret.se / 0511-595 03
Jonas Magnusson, utvecklingsansvarig
Thomas Nilsson-Lill, administratör
Elisabeth Svedinger, distrikt Stockholm

AKTUELLA BÖCKER

Budbärarna

Budbärarna är en varm, fräsch och fartfylld version av Apostlagärningarna, tecknad i fyrfärg. Vi får följa Petrus, Paulus och alla de andras många äventyr. Häftad. Best nr 1667 Pris 139 kr.

Heligt år

En vandring genom kyrkoåret
Kyrkans heliga år är en skapelse av den tidiga kristna traditionen. Som sådan tillhör den oss alla. Författaren tar i denna bok med oss på en vandring genom kyrkans år, så som det började ta form i Jerusalem på 300-talet. Inbunden. Best nr 1666 Pris 269 kr.

Lilla Brevariatet

Lilla brevariatet är en liten ”överlevnadsbok” att alltid ha med sig. Den innehåller en minitidegård. Boken är sammanställd av biskop Martin Lönnebo. Inbunden. Best nr 1660 Pris 75 kr.

Bibelvykort

Vykort med naturmotiv och bibelord.
Matt 7:7 Best nr 1661
1 Kor 13:4 Best nr 1662
Ps 23: 1-4 Best nr 1663
Ords 16:24 Best nr 1664
Pris 7kr/st 20-99 6kr/st 100- 4kr/st.

Årets Julkort 2011

“Den Heliga Natten” (1867) av Carl Bloch är årets motiv på Bibelsällskapets Julkort. Text från Julevangeliet i Lukas 2.
Best nr 864
Pris: 1-24 9 kr, 25-49 8 kr, 50-99 7 kr, 100- 6 kr.
Kuvert Best nr 866 Pris 1 kr/st.
Beställes separat.

Allt har sin tid

Predikarens ord i Bibeln är tidlösa. Både jag och du kan nog rada upp det ena efter det andra som skett just när det var tid för det. Jag kan ibland när nostalgin vill ta överhand tänka på situationer, skeenden och händelser som för länge sedan är förbi. Jag ställer mig frågan, varför slutade det eller det, varför händer inte samma saker nu? Innan jag grävt ned mig alltför djupt i mina tankar kommer oftast orden ”det var ju för den tiden”. Ja ”allt har sin tid!”

Det kanske allra vanligaste sättet att placera våra ”allt har sin tid”-skeenden är nog människans tidscykel. Indelad som den är i den klassiska trappan barndom, ungdom, mognad och som avslutning ålderdomen. En rolig trappa om du är på väg uppåt, mindre kul för den som vänt och går nedåt.

Ett är i alla fall säkert, alla livets tider är för oss var och en ”nutid”. Varken ”då” eller ”snart” utan ”nu”. Just nu är jag så här gammal, varken mer eller mindre. Här är min tid! Det andra som är säkert är att varje tid har sin mening, det finns inget meningslöst liv eller ett liv utan mening. Varje människa är både skapad och menad av Gud! Våra liv är aldrig meningslösa, det finns alltid en tid för dig och mig.

Vi behöver inte alltid plantera inte heller skörda. Däremot tror jag det alltid är tid för att vårda, tid för omvårdnad. Att ta hand om sig själv och andra, att vårda varandra har sin tid, alltid!

Hösthälsningar
Aila Luotomäki
Bibelbutiken

PS! Hösten är en ”tid” för oss att läsa, Bibelbutiken är alltid fylld med Biblar och böcker som du kan ta dig tid att läsa. Beställ via www.bibelbutiken.se

TÄVLING

Svar från sida 10

Den som lönar gott med ont
blir själv aldrig kvitt det onda.

Ords. 17:13

A-4

Hjärtats högmod går före fall,
ödmjukhet är vägen till ära.

Ords. 18:12

B-8

Dåren tycker sig handla rätt;
klok den som lyssnar på råd.

Ords. 12:15

C-5

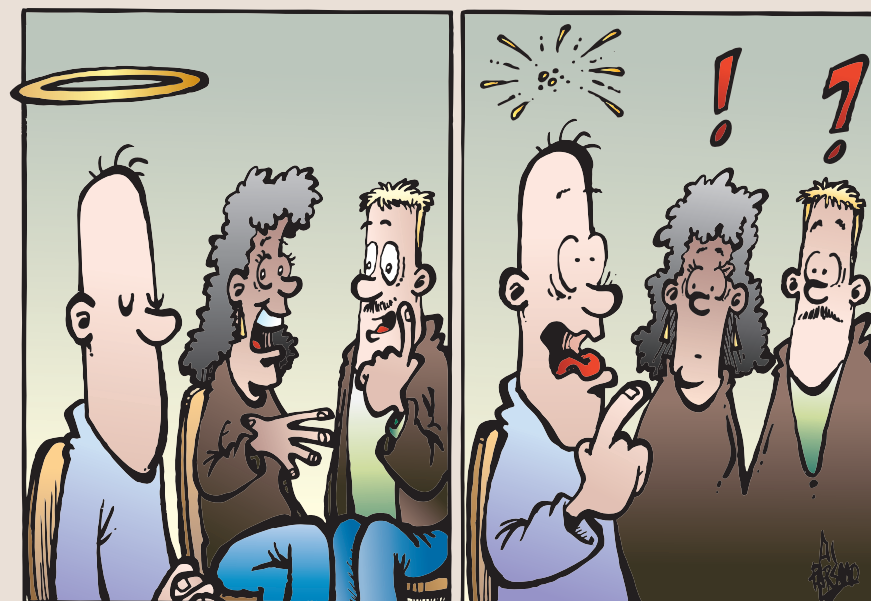
Tävla och vinn

Vilket ordspråk föreställer bilden till höger? Ordspråket i syftar till att det kan vara svårt att avslöja en dåraktig person innan han öppnar sin mun.

När du listat ut svaret kan du skriva det här nedan, klippa ut svars kupongen och posta den till oss eller skriva svaret på ett vykort och skicka. Vi lottar ut böcker bland de korrekta svaren.

Vinnare från förra numrets korsord var:

- Gunhild Löfgren, Dorotea
- Jonas Einarsson, Tyresö
- Majvor Hjorthage, Ekenässjön

Ordspråket

Skickas till: Bibelsällskapet, Box 1235, 75142 Uppsala

Kalendarium

4 oktober

Utbildningsdag i Rönnebergs kontrakt, Landskrona.

5 oktober

Utbildningsdag i Torna kontrakt, Genarp, Krister Andersson, Mikael Winninge, Olof Brandt

15–16 oktober

Bibelhelg i Missionskyrkan, Eggvena, Krister Andersson

23 oktober

Bibelgudstjänst Hillerstorp, Kyrkans hus, Krister Andersson

30 november

Bibelsällskapets huvudmannaråd, Sigtuna. Bibelprisutdelning.

22 januari

Bibelns dag

Kurser

Bibeläventyret

Gamla testamentet

17–20 oktober, 2011

Hjälmaregården Katrineholm

28/11–1/12, 2011

SMU-fjällgård Hemavan

30/1–2/2, 2012

Åkerögården Norrtälje

19–22 mars, 2012

Piperska Lundsbrunn/Götene

Nya testamentet

7–9 november, 2011

Piperska Lundsbrunn/Götene

10–12 januari, 2012

Åhusgården, Åhus

Mer information på bibelaventyret.se under nyfiken.

Bibelutställningar

Bibelsällskapet äger två fantastiska bibelutställningar som står till församlingarnas förfogande. "Tusen och en Bibel – Bibeln under 2000 år" och "lilla Bibelutställningen" går att boka för 2011. Mer information på bibelsallskapet.se under "Sprida Bibeln".

Krönikan

Så kommer belöningen

Text: Svante Weyler, svensk förläggare, författare och journalist.

Det är ett par år sen nu men upplevelsen sitter i med full kraft. En by mitt i Kongo-Brazzaville. Jag har kommit dit för att se om jag förstår hur byn fungerar, vad människorna tänker. Jag ska stanna en månad. Jag har kommit ensam.

Jag anar att det inte händer något i byn på kvällarna, men jag låter ändå bli att ta med mig romaner. Romaner förför, de får dig att lämna platser, jag hade inte kommit till byn för att liksom lämna den varje kväll.

Jag tar alltså bara med mig en bok som de i byn kanske också läser, Bibeln. Det här borde vara platsen att göra det jag funderat på i många, många år. Läs den från början till slut, se om alla skärvorna av bibelminnen från barndom och skola går att foga samman på något sätt. Jag vill helt enkelt ta reda på om Bibeln är bra och i så fall hur bra.

En bok varje dag blir det. Med hårt provat tålamod tar jag mig igenom Gamla testamentet. Mellan de få ljusglimtarna: oändliga uppräknings av släkter och detaljerade beskrivningar av hur man ska leva sitt liv, ta hand om sina djur. Det är inte alls irrelevant för mina upplevelser i byn. Så många av samtalen där handlar om samma saker: vem är du släkt med, var går gränsen för dina fält, hur löser ni konflikterna med katolikerna uppe på berget? Men att de är relevanta förtar inte intrycket av att GT är för dem som först och främst vill ha ordning i livet, sen mening.

Så kommer belöningen: evangelierna brakar in med en kraft som jag inte alls hade väntat mig. Det är som om någon uppfinner litteraturen, där i byn. Så mycken energi läggs ned i diskussionerna om hurvida man ska tro på Jesu mirakel eller om han är en bra "ledare". Plötsligt känns vårt samtida prat som – prat. Som tecken på oförmågan att läsa innantill.

Den österrikiske författaren Peter Handke fick frågan om han trodde på Gud. Det vet jag inte om jag gör, sa han, men jag tror på gudstjänsten.

Jag skulle säga samma sak om evangeliernas Jesus. Jag vet inte om jag tror på honom, jag vet inte ens om jag förstår frågan, men berättelsen om honom släpper inte taget om mig. Den är helt enkelt för bra.

